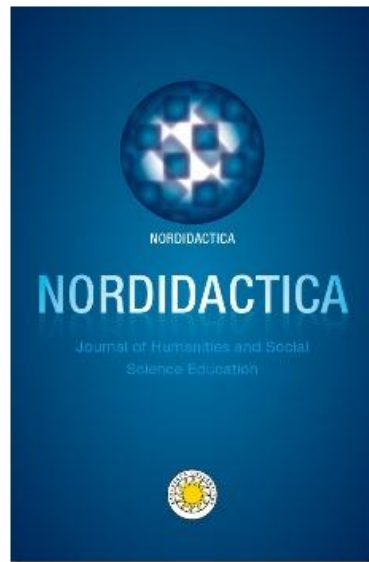

Editorial Nordidactica 2025:3

Kristian Niemi & Niclas Modig

Nordidactica

- Journal of Humanities and Social Science Education

2025:3

Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science Education

Nordidactica 2025:3

ISSN 2000-9879

The online version of this paper can be found at: www.kau.se/nordidactica

Editorial Nordidactica 2025:3

Kristian Niemi & Niclas Modig

<https://doi.org/10.62902/nordidactica.v15i2025:3.28768>

Ämnesdidaktisk forskning rör sig ständigt mellan allmänna principer och ämnesspecifika tillämpningar. Frågan om vad som utgör kraftfull kunskap i ett visst ämne hänger samman med frågor om hur undervisning kan designas, vilka förutsättningar lärare och elever bär med sig, och vad som faktiskt sker i klassrummets praktik. I detta nummer möts dessa perspektiv på ett särskilt tydligt sätt.

Flera av artiklarna kretsar kring spänningen mellan elevernas vardagsförståelse och ämnenas vetenskapliga perspektiv. Hur kan undervisning hjälpa elever att röra sig från personliga erfarenheter och intuitiva omdömen mot mer disciplinära sätt att tänka, utan att förlora det engagemang som de personliga kopplingarna skapar? Rörelsen visar sig inte vara självklar. Samtidigt kan elevers engagemang vara en resurs om det möts av medveten didaktisk design.

Digitaliseringens roll löper som en andra tråd genom numret. Två artiklar undersöker hur digitalisering påverkar undervisningen i historia respektive religionskunskap. Resultaten är samstämmiga: tekniken i sig förändrar inte undervisningen. Det är lärarens didaktiska kompetens som avgör om digitala resurser blir verktyg för förnyelse eller förstärkning av det som redan görs.

För första gången publicerar Nordidactica en artikel om psykologiämnet. I Sverige är psykologi ett eget gymnasieämne, medan det i andra länder ofta ingår i bredare formationer. Den aktuella studien visar emellertid att de didaktiska utmaningar som behandlas har tydliga paralleller till samhällskunskap och andra SO-ämnen; det handlar om hur elever ska utveckla kritiskt tänkande genom att utvärdera konkurrerande perspektiv. Författarna refererar själva till tidigare Nordidactica-publicerad forskning om kritiskt tänkande. Vi välkomnar denna breddning och ser fram emot vidare utveckling!

Artiklarna rör sig kring kritiskt tänkande och perspektivutvärdering, blivande lärares förförståelse av sina ämnen, historiens moraliska tyngd i elevers ögon, samt digitaliseringens faktiska (eller uteblivna) avtryck i klassrumspraktiken. Nedan presenteras numrets fem artiklar.

Anja Thorsten, Alexander Wensby, Rebecca Holmberg och Karin Malmqvist vid Linköpings universitet öppnar numret med **“Teaching critical thinking in psychology—focusing on evaluating different psychological perspectives”**. Genom en Learning Study med gymnasieelever identifierar de fyra kritiska aspekter för att utveckla kritiskt tänkande i psykologi. Studien visar att noggrant konstruerade kontraster förbättrar elevers förmåga att skilja mellan att beskriva ett perspektiv och att utvärdera det. En central utmaning är att elever fokuserar på fenomenet (exempelvis stress) snarare än på perspektivens förmåga att förklara det. Resultaten pekar på att

kritiskt tänkande förvärras i relation till specifika ämnesinnehåll och är relevanta även för andra ämnen där elever ska utvärdera konkurrerande perspektiv.

Frågan om förförståelse återkommer i Rebecka Florin Sädboms och Joakim Öbergs studie från Jönköping University: **“Intressant, relevant och medborgarbildande!” Ämneslärarstudenter i samhällskunskap om sitt ämne när de påbörjar sina studier.** Genom enkäter till fem årskullar kartlägger de vad blivande samhällskunskapslärare vet om sitt ämne. Resultaten visar att majoriteten har en “lexikalisk” ämnessyn där samhällskunskap definieras som kunskap om samhället; grundläggande, men inte särskilt djup. Studenterna identifierar de centrala deldisciplinerna, men fostransuppdraget är mindre synligt än kunskapsuppdraget. De drivs av altruistiska motiv och vill göra skillnad, ofta inspirerade av egna lärare. Författarna menar att lärarutbildningen behöver tydliggöra både kunskaps- och fostransuppdragen från start.

Från blivande lärares förförståelse rör vi oss till elevers perspektiv på historia. Cathrine Sjölund Åhsberg och Olof Franck vid Göteborgs universitet fördjupar i **“A Sense of the Moral Weight of the Past”: Framing Ethical and Affective Significance in Relation to Swedish Middle-School Students and Historical Empathy**” begreppen etisk och affektiv signifikans genom fokusgrupper med elever i årskurs 6. Eleverna uttrycker starkt moraliskt engagemang kring historiska orättvisor som rasism och kolonialism, ofta historia de mött utanför skolan. Tre teman framträder: rättvisa, ansvar och skuld. Eleverna upplever historieundervisningen som tyst om dessa frågor. Studien pekar på didaktiska möjligheter där elevers etiska engagemang kan bli en ingång till disciplinärt historiskt tänkande snarare än ett alternativ till det.

De två avslutande artiklarna undersöker digitaliseringens roll i klassrummet. Mikael Bruér vid Malmö universitet frågar i **“Blir det Kahoot? Svenska historielärares arbete med digital teknik”** hur svenska historielärare som beskriver sig som digitalt orienterade faktiskt använder digital teknik. Genom klassrumsobservationer av sex lärare visar studien att undervisningen domineras av traditionella metoder med fokus på faktaförmedling. Digital teknik förstärker existerande praktiker snarare än att förnya dem. Ämnesspecifik teknik med potential att utveckla elevers historiska tänkande är sällsynt. Digitaliseringen har inte lett till metodologisk eller ämnesdidaktisk förnyelse; tekniken befäster ett ämnesdidaktiskt status quo.

Liknande mönster framträder i Dag Øivind Østerengs studie **“Religious Education in Transit - Teachers’ Experience of Digital Transition in Teaching Religion and Worldviews: An Interpretative Phenomenological Approach”** från NLA University College i Norge. Med interpretativ fenomenologisk analys undersöker han norska lärares erfarenheter av digitala läromedel i KRLE-undervisning. Det centrala fyndet är upplevelsen av att vara “i transit”, i en övergångsfas mellan traditionell och digital praktik. Lärarna uppvisar olika adaptiva tankesätt, från resursberoende till resursfrånvända. Digitala läromedel möjliggör ett skifte från historiska till samtida perspektiv på religion, men lärarnas didaktiska kompetens förblir överordnad tekniska lösningar.

Tillsammans belyser numrets artiklar från olika håll en gemensam problematik: hur undervisning kan överbrygga avståndet mellan elevers utgångspunkter och ämnenas

specifika sätt att tänka. De pekar mot behovet av en ämnesdidaktik som tar förförståelser på allvar, som utvecklar redskap för att synliggöra vad elever behöver urskilja, och som förhåller sig kritiskt till antagandet att ny teknik automatiskt leder till förnyad undervisning.

Vi välkomnar bidrag som prövar nya teorier, metoder och empiriska fält och fördjupar den nordiska skol- och högskolepraktiken! Vi vill även särskilt uppmuntra er att inkomma med reviews och konferensrapporter; det händer mycket i våra fält, och det är viktigt att sprida.

Kristian Niemi & Niclas Modig, redaktörer
Karlstad, Januari 2026